

УДК 65.012.34:337.023

С.В.Смерічевська, к.е.н.,
Донецька академія автомобільного транспорту,
м. Донецьк

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ МИТНИХ ПРОЦЕДУР В ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМАХ НА ОСНОВІ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЙ ECR ТА EDI

Проведено порівняльну характеристику концепції ECR та системи «Електронна митниця», доведено необхідність для підсилення ефекту концепції ECR використання концепції електронного обміну даними (EDI), виявлено підґрунтя та переваги використання концепцій ECR та EDI в процесі електронного декларування товарів.

Проведена сравнительная характеристика концепции ECR и системы «Электронная таможня», обоснована необходимость с целью усиления эффекта концепции ECR использовать концепцию электронного обмена данными (EDI), выявлены основы и преимущества использования концепций ECR и EDI в процессе электронного декларирования товаров.

The comparative characteristic of the ECR concept and the system «Electronic Customs» has been held, the necessity to enhance the effect of the ECR concept to use the concept of electronic data interchange (EDI) has been justified, framework and benefits of using the ECR and the EDI concepts in the electronic declaration of goods have been identified.

Ключові слова: митно-логістична система, електронна митниця, електронне декларування, концепція Efficient Consumer Response (ECR), концепція Electronic Data Interchange (EDI).

Головною проблемою сучасного державного регулювання митних процедур є недостатнє використання сучасних логістичних підходів та концепції при організації роботи митно-логістичної системи країни. Можливо саме це є причиною довготривалості періоду впровадження проекту «Електронна митниця», який розпочато з 2005 року і планується завершити у 2014, хоча вже сьогодні спостерігаються суттєві відставання від плану реалізації даного проекту.

Можна констатувати наявність великої кількості наукових публікацій і щодо вдосконалення механізму державного регулювання митних процедур, і щодо характеристики сутності різних логістичних концепцій та проблематики функціонування логістичних систем. Що стосується логістизації митної складової логістичних систем, то в цьому напрямі проводили наукові дослідження такі науковці, як І.Г.Смирнов, Д.В.Стаханов, В.Н.Стаханов та інші. Але можливості використання різних логістичних концепцій з метою вдосконалення митних процедур в логістичних системах досліджені недостатньо.

Метою дослідження є обґрунтування необхідності і можливості вдосконалення механізму державного регулювання митно-логістичних систем на основі впровадження концепцій Efficient Consumer Response (ECR) та Electronic Data Interchange (EDI).

Тенденції світового розвитку встановлюють нові завдання зі спрощення митних процедур та процедур логістики, для чого необхідно створювати електронні інформаційні системи: доступні, керовані, безпечні та контрольовані [1].

Саме впровадження повноцінного електронного декларування з використання новітніх підходів та технологій приведе до зменшення логістичних витрат як держави, так і підприємств. Звичайно, на початку процес впровадження повноцінного електронного декларування потребуватиме фінансових витрат, але згодом при його використанні усі учасники процесу відчують, що проект окупається.

Держмитслужба в жовтні 2009 року презентувала українському суспільству проект «Електронна митниця». Розробка проекту «Електронна митниця» (e-Customs) стартувала у 2005 році. План заходів з реалізації Концепції створення багатофункціональної комплексної системи «Електронна митниця» був затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2008 р. №1236-р. [1]. Цей план розрахований на період до 2014 року.

«Електронна митниця» (e-Customs) — це завтрашній день не тільки Держмитслужби, а й взагалі зовнішньоекономічного простору. Мінімізація бюрократичних процедур, суб'єктивного фактора і, як результат, зменшення корупційних ризиків — це та основна мета, яку ми закладаємо при впровадженні електронного декларування», — стверджують розробники проекту [1].

«Електронна митниця» — це багатофункціональна комплексна система, бо вона призначена для об'єднання вже існуючих інформаційних систем контролю за експортом, імпортом та транзитом в єдину автоматизовану систему таким чином, щоб забезпечити обмін електронною інформацією між усіма органами та суб'єктами, задіяними в експортно-імпортних операціях. «Електронна митниця» повинна об'єднати технологічне забезпечення безперервного потоку, накопичення та обробки електронної інформації між митними адміністраціями держав, органами державної влади України та суб'єктами ЗЕД. Також від e-Customs очікується підвищення ефективності митного контролю та скорочення часу митного оформлення.

При користуванні послугами «Електронної митниці» суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності отримують скорочення часу митного оформлення та проведення усіх фактичних перевірок товарів в єдиний час в єдиному місці. Це, перш за все, подання митної декларації в електронному вигляді зі свого дому або робочого місця в офісі компанії, незалежно від країни відправлення або ввезення товарів. Девіз програми «Електронна митниця» — «Митниця має «зайти» в кожен офіс!».

Роботу «Електронної митниці» можна порівняти з логістичною концепцією ECR (табл. 1).

Концепція ефективної реакції на запити споживачів (efficient consumer response — ECR) припускає розширення зони Just in time на весь ланцюг поставок (ще використовується назва «швидка реакція» (quick response — QR)). У випадку «Електронної митниці» ECR дуже точно описує сутність цієї програми, оскільки «Електронна митниця» повинна саме ефективно (тобто

швидко і якісно) реагувати на «запити» (ЕВМД) підприємств.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика Концепції ECR та системи «Електронна митниця»*

Характеристика	Концепція ECR	Система «Електронна митниця»
Основне призначення	Кооперативна стратегія, яка об'єднує продавця і покупця з метою мінімізації конфліктів і підвищення ефективності каналів збуту.	Створення системи «Електронна митниця» спрямовано на зміцнення митної безпеки України, адаптацію Єдиної автоматизованої інформаційної системи Держмитслужби та нової комп'ютеризованої транзитної системи ЕС, оперативне отримання актуальної і достовірної інформації про наміри щодо здійснення зовнішньоекономічних операцій, створення умов для прискорення процедур митного контролю та митного оформлення, поліпшення соціального та інформаційного обслуговування населення, удосконалення інформаційної інфраструктури ДМСУ
Ініціатор (ключова ланка) реалізації	Управлінські структури вищого рівня повинні бути ініціатором і ключовою ланкою в реалізації методики ECR.	Ініціаторами створення системи «Електронна митниця» стали державні органи влади – ДМСУ, Кабмін
Характер використання комп'ютерно-інформаційних технологій	Обов'язковою умовою є запровадження електронного обміну даними (EDI – Electronic Data Interchange), стандартів UN/EDIFACT.	Проектування і створення комплексної системи передбачається здійснювати на базі Єдиної автоматизованої інформаційної системи Держмитслужби з урахуванням міжнародних стандартів з максимальним залученням науково-технічного потенціалу держави. Застосування електронного цифрового підпису та програмно-інформаційного комплексу (на рівні митного органу – «Інспектор 2006»)
Основні структурні елементи та ланки	ECR об'єднує споживачів, ритейлерів, постачальників і виробників в інтегровану систему, інформація в якій розповсюджується шляхом електронного обміну даними (EDI)	Митні органи України та органи, які проводять інші види контролю при митному оформленні, суб'єкти, які здійснюють ЗЕД.

* Розроблено автором.

Але слід зазначити, що сама по собі концепція ECR ефективно функціонувати не може, тобто і процес електронного декларування не буде достатньо якісним та ефективним, для підсилення її ефекту необхідне введення так званої концепції електронного обміну даними Electronic Data Interchange (EDI). Тобто, поки проходить пілотне випробування «Електронної митниці», можна вдосконалити аспекти організації інформаційного обміну між митницею, підприємствами та службами, які здійснюють інші види контролю.

Ідея систем EDI полягає в стандартизації документів і представленні їх у вигляді, зручному для комп'ютерної обробки. Використання EDI виключає помилки, немінучі при опрацюванні документів вручну. Це сприяє підвищенню ефективності та якості керування логістикою.

Існує багато різних визначень EDI, одне з них – «передача між інформаційними системами електронним способом структурованих повідомлень в погодженому стандарті» [2].

Електронний обмін документами визначає три основні вимоги: дотримання єдиного синтаксису обміну; можливість вибору елементів даних; єдиний

формат, в якому ці елементи були представлені при генерації повідомлень і файлів для обміну.

Між системами EDI і системами електронного документообігу є істотна відмінність: EDI-системи – це міжвідомчі системи обміну електронними документами, які використовують суворо стандартизовані правила складання електронних документів. Розроблені в EDI системах стандарти здатні представляти дані в простому форматі. Ці дані однозначно інтерпретуються на приймаючій і передаючій стороні [2].

Передумови використання концепції EDI на практиці та її основні переваги нами в узагальненому вигляді зображені на рис. 1.

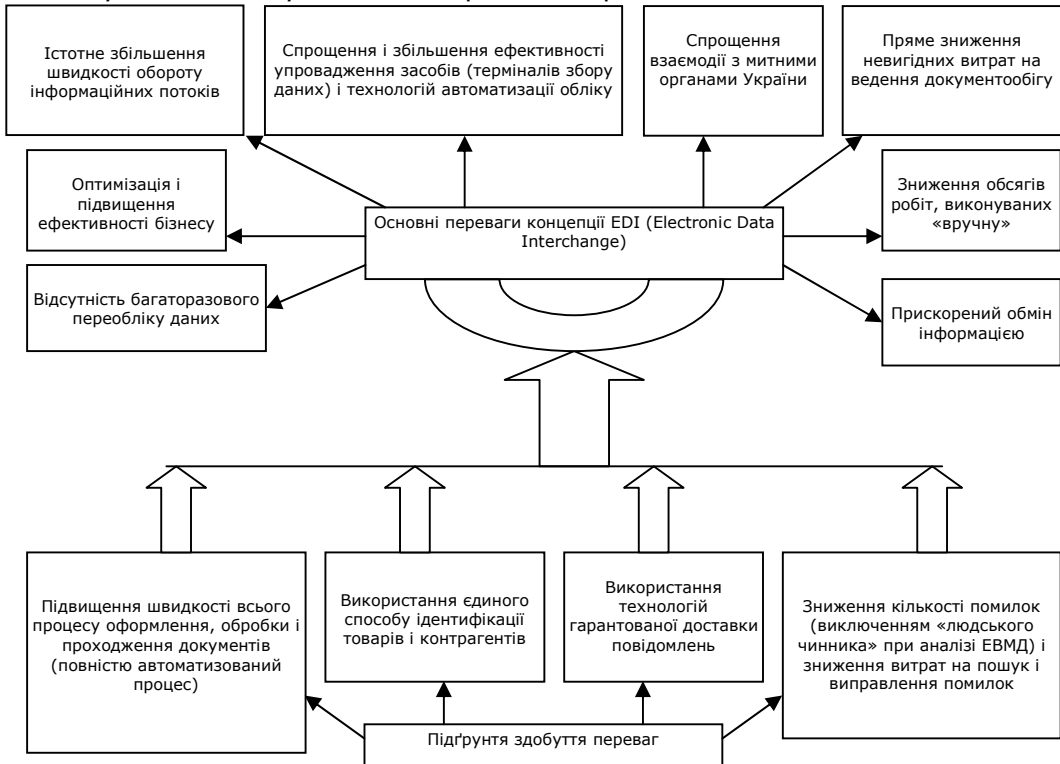

Рис. 1 Основні переваги концепції EDI*

*Авторська розробка на основі [2; 3]

EDI – технологія обміну даними, яка застосовується багатьма західними компаніями для обміну стандартними діловими документами зі своїми партнерами. Від звичайної електронної пошти EDI відрізняє наявність певних правил форматування даних, оскільки передбачається, що дані будуть внесені в бухгалтерську, складську або іншу облікову систему [3].

У майбутньому EDI стане єдиною можливою формою логістичної діяльності, оскільки участь і конкурентоспроможність на ринку буде неможливою без автоматизованого представлення інформації і негайної відповіді на потреби клієнтів.

Таким чином, впровадження концепції електронного обміну даними Electronic Data Interchange (EDI) на стадії пілотного опробування «Електронної митниці» зменшить логістичні витрати суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та сприятиме:

- ❖ вдосконаленню митних процедур відповідно до світових стандартів;
- ❖ створенню сприятливих умов для зовнішньоекономічної діяльності з урахуванням інтересів вітчизняних товаровиробників;
- ❖ формуванню належного взаємного рівня відкритості та довіри між митницею та бізнесом.

Список використаних джерел:

1. Державна митна служба України. Офіційний сайт. <<http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/>>.
2. Старих В.А. Сучасні інформаційні технології розвитку електронної комерції і бізнесу. <<http://www.proms.ru/book-etechнологies.html>>.
3. Дыбская В.В., Сергеев В.И. Логистика. Полный курс МВА. -М.:Инфра-М, 2011.- 944с.